

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1944 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående förbättrade bestämmelser om utmärkning av och skydd för fiskredskap mot översegling, m. m.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 322, av herrar *Hansson* i Skediga och *Gardell* har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla dels om utredning rörande förbättrade bestämmelser för utmärkning och skydd av fiskredskap mot översegling från sjöfartens sida, dels ock om sådan ändring av Kungl. Maj:ts fiskeristadga av år 1900, att överträdelse av föreskrifterna i 7 § samma stadga måtte efter angivelse av målsägare åtalas av allmän åklagare.

I fråga om de skäl som anförts till stöd för dessa yrkanden hänvisas till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden i ärendet av kommerskollegium, lotsstyrelsen och lantbruksstyrelsen. Vid kommerskollegii utlåtande finnas fogade tjänstememorial av kollegii sjötekniska konsulent och sjöåklagaren hos kollegium. Lotsstyrelsen har avgivit sitt utlåtande efter att ha inhämtat yttranden av lotskaptenerna i rikets sex lotsdistrikt.

Bestämmelser om utmärkning av fiskefartyg och fiskredskap förekomma i ett flertal författningar. I 7 § fiskeristadgan den 17 oktober 1900 (nr 78, s. 1) föreskrives sålunda, att skeppare eller den som för fartyg är pliktig att noga tillse, att han ej utan nödtvång med fartyget eller därav bogserat föremål överfar fiskredskap, som äro försett med vettar eller flytspån så att det kan skönjas och ej är utlagt i vanlig segelled. Överträdelse av bestämmelsen, som synbarligen endast avser förhållandena under dager, är jämlikt 22 § samma stadga belagd med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor. Enligt 27 § i stadgan är brottet ett målsägandebrott, d. v. s. vederbörande skadelidande får själv medelst stämning föranstalta om att målet blir anhängigt vid domstol.

Beträffande fiskredskaps utmärkande under natten finnas föreskrifter meddelade i kungörelsen den 15 december 1933 (nr 658) med bestämmelser angående utmärkning av vissa fiskredskap under fiske om natten i saltsjön. Bottengarn och annat dylikt fast redskap ävensom storryssjor och skötar,

som sättas från stranden eller från en plats nära därintill, skola sålunda vara utmärkta med en lanterna, som visar fast violett sken runt horisonten och är fäst, i fråga om bottengarn vid den yttersta pålen samt i fråga om storryssjor och skötar i yttersta ändan av redskapet, drivande redskap med en vid redskapets fria ända fäst lanterna med vitt sken. Vid rikets kuster av Östersjön, utom såvitt angår Skåne, må dock å sistnämnda slag av redskap lanternan fästas vid länken, högst 60 meter innanför dess fria ända (1 §). Vid utmärkning av nät, som äro förankrade i ena eller båda ändarna, skall under fiske vid östersjökusten utom i Skåne iakttagas, att näten bliva utmärkta i den ena ändan med en lanterna med vitt sken och i den andra ändan med en lanterna med violett sken (2 §). Överträdelse av de nu nämnda bestämmelserna är icke utan vidare belagd med straff. Det synes sålunda stå i vederbörande fiskares fria skön, huruvida han vill utmärka sina redskap på föreskrivet sätt eller icke. Därest dylik utmärkning icke skett, synes ansvar emellertid icke kunna utkrävas av skeppare eller annan som överseglar redskapen. Länsstyrelse äger dock att i avseende å till länet hörande område av saltsjön, efter närmare utredning och i fall av behov, stadga skyldighet för fiskare att under fiske om natten med bottengarn eller annat fast redskap utmärka redskapen på angivet sätt (3 §). Därest dylik generell bestämmelse meddelats av länsstyrelse, är överträdelse av densamma belagd med straff, d. v. s. böter från och med fem till och med tvåhundra kronor, varjämte brottet skall åtalas av allmän åklagare (4 §). De sistnämnda föreskrifterna synas ha tillkommit i sjöfartens intresse.

De nu återgivna bestämmelserna i fiskeristadgan och kungörelsen nr 658/1933 ha avseende endast å förhållandena inom svenskt territorialvatten. An-norlunda förhåller det sig med bestämmelserna i artikel 9 i den s. k. ombord-läggningsförordningen, d. v. s. förordningen den 26 oktober 1906 (nr 93) angående åtgärder till undvikande av ombordläggning samt signaler för angivande av nöd å fartyg och kungörelsen den 2 juni 1933 (nr 282) med vissa bestämmelser rörande fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen. De förstnämnda av dessa senare bestämmelser ha tillkommit i samverkan med andra sjöfarande nationer och äro således internationella, de sistnämnda ansluta sig till en den 31 december 1932 avslutad konvention med Danmark och avse, förutom svenska vatten, även Öresund och Kattegatt inom ett område, som i norr begränsas av en rät linje dragen mellan Skagens nordligaste udde och Vinga fyr.

I ombordläggningsförordningen meddelas föreskrifter rörande ljussignaler för såväl fiskefartyg som öppna båtar i internationella farvatten. Dessa ljussignaler, vilka till största delen bestå av olikfärgade lanternor eller blossande sken, synas emellertid avse blott fiskefartygen själva och icke redskapen. Några internationella bestämmelser för utmärkande av fiskarens nät och linor synas överhuvud icke finnas.

I kungörelsen nr 282/1933 meddelas bestämmelser om utmärkande av fisk-redskap i 4 §. Bottengarn, ålhommesätt (»ålestader»), räkrusor, strandsätt för lax och annan dylik redskap, som är fästad vid pälår, skall sålunda vid

huvudpålen eller den yttersta pålen vara försedd med en mörk flagg eller en mörk korg samt under mörker med en lanternna visande fast violett sken runt horisonten. Ryssjor (hommor), som icke äro fästa vid pålar, skola på visst angivet sätt vara utmärkta med stakar och bojar, tinor med en flytande träklabb eller stake. Annan faststående redskap skall vara utmärkt med stakar, tunnor eller flaggor på närmare angivet sätt, drivvad skall vara försedd med bojlina samt svartmålad kagge eller boj utan topptecken. Vid fiske med snurrevad skall från fartyget vara utsatt en stake med blå flagg i den riktning, varest passagen är fri. Drivande eller svajande redskap slutligen skall vid den ända, som är förankrad vid botten eller fastgjord vid båten, vara utmärkt med en boj utan stake och vid den fria ändan med en boj med stake. Bryter någon mot de i 4 § meddelade föreskrifterna, straffes han med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

Kommerskollegium har i sitt över motionen avgivna utlåtande icke ställt sig avvisande till viss revidering av de för svenska farvatten gällande bestämmelserna i ämnet och anfört i huvudsak följande:

Bestämmelserna i fiskeristadgan och kungörelsen nr 658/1933 avse endast förhållandena inom svenskt territorialvatten och torde därför utan hinder av internationella bestämmelser på området kunna genom beslut av Kungl. Maj:t ändras eller kompletteras efter omständigheterna. Annorlunda förhåller det sig med — — — föreskrifterna i ombordläggningsförordningen, i vilka — — — ändring icke kan vidtagas annorledes än i samförstånd med andra nationer. Att under nu rådande förhållanden upptaga internationella förhandlingar för revidering av ifrågavarande bestämmelser låter sig uppenbarligen icke göra. Ej heller torde man med hänsyn till krigsläget för närvarande — såsom i motionen ifrågasatts — kunna få till stånd en överenskommelse på området mellan länderna omkring Östersjön. Möjligen skulle förhandlingar kunna upptagas med Danmark om en revision av de i anslutning till 1932 års konvention med detta land meddelade föreskrifterna, därest detta skulle befinnas påkallat i samband med ändringar i de för svenska farvatten gällande bestämmelserna.

För närvarande synas med nyssnämnda undantag endast sistberörda svenska bestämmelser kunna ifrågakomma till revidering. Då dessa bestämmelser rörande utmärkning av fiskredskap, åtminstone i vissa hänseenden torde få anses bristfälliga, synes skäl föreligga att upptaga frågan härom till närmare övervägande. I sådant avseende må särskilt påpekas, att föreskriften i 7 § fiskeristadgan endast avser fiskredskaps utmärkande under dagar, och att de i 1933 års kungörelse föreskrivna ljus för utmärkande av fiskredskap nattetid ofta icke kunna lämna säker vägledning om redskapens läge. Vidare förekommer endast i fiskeristadgan straffbestämmelser till skydd för översegling av fiskredskap och dessa bestämmelser lyda, såsom i motionen framhållits, icke under allmänt åtal.

Med hänsyn till det anförda finner kollegium en överarbetning av ifrågavarande bestämmelser så vitt angår svenska farvatten kunna vara motiverad. Därvid torde av sjötekniske konsulenten framlagda förslag i ämnet förtjäna tagas under övervägande. Vad angår frågan om att lägga ansvarsbestämmelserna för översegling av behörigen utmärkta fiskredskap under allmänt åtal biträder kollegium vad sjöåklagaren i sådant avseende anfört, varvid kollegium vill framhålla, att det jämväl synes böra tagas under över-

vägande, huruvida icke motsvarande ansvarsbestämmelser för översegling under natten av fiskredskap som utmärkts med tillfredsställande ljussignaler böra meddelas.

Kommerskollegii sjötekniske konsulent har anfört bland annat följande:

Motionärerna hålla före, att en betydande del av de överseglingar av fiskredskap som förekommit beror på att fiskaren ej har till sitt förfogande någon lämplig ljussignal, som kan visa fartygsbefälhavaren »var vägen är fri» och framhåller att det vore förenat med stora fördelar för parterna, om det blossande sken (flare-up-light), som omnämnes i art. 9 mom. F. ombordläggningsförordningen kunde givas en viss betydelse, »så att befälhavare och fiskare på avstånd kunde korrespondera med varandra». I detta sammanhang framhålla ävenledes motionärerna, att det i internationella sjövägsreglerna stadgas viss signal för fiskebåtar *om dagen* (art. 9 mom. K), för att visa fri passage för ett fartyg, varför även ett dylikt stadgande borde gälla under natten.

Problemet är icke lätt och har då och då ventilerats inom sjöfartskretsar men synes man ha stannat vid att ovannämnda kungörelse av år 1933 skulle kunna vara tillfyllest trots att vissa bristfälligheter i vad som rör lanterneföreningen vidlåda densamma. Enligt den sjötekniske konsulentens åsikt är därför det väckta förslaget, i vad det gäller fart i svenskt farvatten och således innanför territorialgränsen, i viss mån realiserbart. Att däremot under nuvarande oroliga förhållanden söka få till stånd en konvention med närliggande grannländer runt Östersjön och Nordsjön, skulle från början vara dömt att misslyckas.

Under förhandenvarande omständigheter synes därför förslagsvis kunna irågasättas, om icke kungörelse nr 658/1933 kunde ändras. Sålunda torde de redskap som omförmålas i 1 § mom. 2 och 3, samt 2 § förses med — förutom de ljus som tidigare stadgats — lantärnor för var n-te meter visande fast blått sken. Av lätt förklarliga skäl kunna ur navigeringssynpunkt varken röda eller gröna lanternor komma till användning.

Vad det föreslagna blossande skenet från själva båten beträffar, borde i en särskild paragraf stadgas, att fartyg eller båtar, som fiska med nät, linor eller redskap för bottenfiske, skulle under mörker, evad de äro på väg eller till ankars, vid behov tillkännagiva sin sysselsättning för annalkande fartyg genom att först visa ett blossande vitt sken av lämplig tidsintervall och omedelbart därpå en morse-bokstav för det väderstreck från båten räknat redskapen vid tillfället ligga ute. Då emellertid enbart bokstäverna F, K, L, O, P, R, U, V, W och Z enligt internationella bestämmelser äro tillåtna att användas vid ljusmorsering och endast fem av dessa äro 3-teckniga, torde lämpligast K = — . —, R = . — ., U = . . — och W = . — — böra komma till användning för respektive Nord, Ost, Syd och Väst.

Upplýsningssvis må i detta sammanhang meddelas, att användandet av signalpistol ej kan komma i fråga på den grund att ombordläggningsförordningens artikel 31 föreskriver, att raketer eller bomber, som explodera i luften och därvid kasta stjärnor av vad färg och beskaffenhet som helst, äro att hänföra till nödsignaler.

Slutligen förtjänar det konstateras, att översegling av fiskredskap under gynnsamma sikt- och väderleksförhållanden i de flesta fall kan tillskrivas bristande uppmärksamhet eller försumlighet från endera eller båda av de agerande parterna.

Kommerskollegii sjöåklagare har anfört i huvudsak följande:

Mot en ändring av åtalsreglerna i 27 § fiskeristadgan i enlighet med motionärernas hemställan synes icke vara något att erinra.

Förseelser mot 7 § fiskeristadgan äro uppenbarligen av den art, att sjöåklagaren allenast i undantagsfall bör behöva taga befattning med dem.

Emellertid synes även forumreglerna böra beaktas. I fiskeristadgan givas inga särskilda sådana regler. Men ifrågasättas kan, om icke för i 7 § i stadgan omförmälda förseelser bör stadgas samma forumregler, som i allmänhet gälla för förseelser av fartygsbefäl i tjänsten (328 § sjölagen). Detta synes desto mer angeläget, om allmän åklagare skall föra ansvarstalan för sådan förseelse.

328 § sjölagen lyder på följande sätt: »Brottmål, som bör bedömas efter denna lag, skall, där brottet förövats i stad med rådstuvurätt, upptagas vid den stadens rådstuvurätt, men om brottet förövats å ort, där rådstuvurätt icke är, vid den rådstuvurätt, som är närmast. Har brott skett under resa, gånge målet till rådstuvurätten i den stad, dit den brottslige med fartyget först ankommer eller där han eljest träffas; ligger den ort icke inom rådstuvurätts domvärjo, gånge målet till den rådstuvurätt, som är närmast.»

Lotsstyrelsen har tillstyrkt utredning av de i motionen berörda frågorna samt anfört följande:

Styrelsen har från lotskapterna i rikets sex lotsdistrikt infordrat yttranden över motionen. Samtliga lotskapten anse, att ändring av nu gällande bestämmelser i ämnet är påkallad, och ha några av lotskapterna tillika framlagt vissa förslag till ändrade bestämmelser. Även lotsstyrelsen finner nuvarande bestämmelser icke tillfredsställande. Detta gäller ej endast beträffande utmärkning av fiskredskap såväl under dager som under mörker utan jämväl i fråga om de signaler, som skola avgivas från fiskefarkoster till undvikande av påsegling av fiskredskap. Styrelsen äger ej närmare kännedom vare sig rörande de olika fiskredskap, vilka förekomma, eller om de olika metoderna för dessas begagnande inom skilda kustområden. Styrelsen kan ej heller bedöma möjligheterna för fiskefarkoster att medföra för redskapens utmärkande nödig materiel. Styrelsen är därför icke beredd att framlägga detaljerat förslag i den föreliggande frågan. Utarbetande av dylikt förslag synes styrelsen förutsätta samråd jämväl med representanter för fiskerinäringen och handelsflottan. Anlitande av teknisk sakkunskap torde i viss utsträckning tillika vara erforderlig för bedömande av de olika belysningsmetoder, som kunna stå till buds för åstadkommande av de avsedda förbättringarna. Styrelsen vill för sin del förord, att — eventuellt genom särskilt tillkallade sakkunniga — dylik närmare utredning verkställas av de i motionen berörda frågorna.

Av motionärerna framställt förslag, att åtal för överträdelse av 7 § fiskeristadgan skall efter angivelse utföras av allmän åklagare, synes jämväl böra göras till föremål för övervägande i samband med sagda utredning.

Lantbruksstyrelsen anser önskvärt om vid de internationella förhandlingar, som tid efter annan hållas för revidering av bestämmelserna rörande den internationella sjöfarten, från svensk sida ansträngningar kunde göras i syfte att åstadkomma bättre skydd för fiskredskap mot översegling. Såväl bestämmelserna i fiskeristadgan som i kungörelsen nr 658/1933 vore vidare i behov av översyn. Särskilt vore detta fallet med fiskeristadgan. En dylik över-

syn torde emellertid innefattas i det uppdrag som meddelats den nu sittande fiskerättskommittén. I övrigt har styrelsen anfört i huvudsak följande:

Motionärerna framhålla, att fiskredskap till betydande belopp årligen förloras genom översegling vid vår östra kust. Lantbruksstyrelsen anser sig kunna vitsorda denna uppgift. Det bör emellertid tilläggas, att dylika förluster inträffa vid landets samtliga kuststräckor.

Det framstår som angeläget, att åtgärder vidtagas i syfte att i möjligaste mån avhjälpa angivna olägenheter. Som emellertid en betydande del av dessa redskapsförluster inträffa på internationellt vatten, möter särskilt under nu rådande förhållanden svårigheter att på lagstiftningens väg åstadkomma bättring då, för att något effektivt skydd härutinnan skall kunna åvägbringas, självfallet fordras internationell överenskommelse.

Motionärernas påstående att gällande bestämmelser rörande utmärkning av fiskredskap till skydd mot översegling och straff för den som gjort sig skyldig till dylik översegling äro bristfälliga vitsordas av de i ärendet hörda myndigheterna. Jämväl utskottet är av den uppfattningen att föreskrifterna på området skulle kunna förbättras i åtskilliga avseenden. Särskilt har utskottet fäst sig vid, att någon bestämmelse om straff för översegling av fiskredskap om natten icke synes vara meddelad. De i kungörelsen nr 658/1933 föreskrivna ljusen synas vidare icke tillfredsställande kunna utmärka redskapens läge, varjämte författningen jämväl i övrigt synes lida av vissa brister.

Utskottet.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen beröra emellertid vissa av de anförda bestämmelserna förhållanden på internationellt vatten och äro tillkomna i anslutning till konventioner med främmande makter. Att i rådande läge söka åstadkomma några förändringar i dessa senare föreskrifter synes utskottet uteslutet. I vad rör de bestämmelser på området, som uteslutande ha avseende å svenska farvatten, kan utskottet däremot tillstyrka, att de synpunkter i ämnet som framkommit i motionen och de däröver avgivna utlåtandena må tagas under övervägande vid den allmänna översyn av bestämmelserna i lagen om rätt till fiske, fiskeristadgan m. fl. författningar, som för närvarande äger rum inom den nyligen tillsatta fiskerättskommittén.

I avseende å det andra i motionen framställda yrkandet, nämligen att riksdagen måtte hemställa om sådan ändring av åtalsreglerna i 27 § fiskeristadgan, att överträdelse av bestämmelserna i stadgans 7 § skulle åtalas av allmän åklagare efter angivelse, får utskottet uttala, att jämväl nämnda förslag synes äga visst fog för sig och stå i överensstämmelse med de synpunkter, som fingo göra sig gällande vid 1942 års ändringar i 24 kapitlet strafflagen, varigenom olovligt fiskande och vissa andra förseelser mot fiskerättslagen, som förut varit målsägandebrott, blevo hänförda såsom angivelsebrott. Sistnämnda fråga synes emellertid icke böra lösas för sig utan torde det lämpligaste vara, att även denna del av motionen toges under övervägande inom fiskerättskommittén. Huruvida i detta sammanhang, i anslutning till de synpunkter som framlagts av sjöåklagaren, även forumreglerna för nämnda brott böra göras till föremål för överarbetning, synes böra bli föremål för avgöranden av kommittén.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av motionen II: 322 må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville överlämna motionen till fiskerättskommittén för att i de av utskottet ovan angivna hänseendena tagas under övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag.

Stockholm den 12 maj 1944.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se utlåtande nr 45.
